

ХУДОЖНЄ ВИХОВАННЯ ВЧИТЕЛЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

У статті розкриваються питання художнього виховання вчителя художньої культури. Відзначається, яке місце в цьому процесі займає художня культура. Роль художнього мислення в загальних процесах підготовки вчителів художньої культури. Подаються основні принципи підготовки вчителів художньої культури засобами художнього виховання.

Ключові слова: процес формування особи вчителя; виховання; художнє виховання; художнє мислення.

The article reveals the issues of artistic education of a teacher of artistic culture. It is noted, what place in this process is artistic culture. The role of artistic thinking in the general processes of preparation of teachers of artistic culture. The basic principles of preparation of teachers of artistic culture by means of artistic education are given.

Key words: the process of formation of a teacher's personality; education; artistic education; artistic thinking.

Розглядаючи цілісний процес формування особистості вчителя, ми відносимо “виховання” до загальних понять, тобто розглядаємо виховання в широкому розумінні цього слова як процес “засвоєння” індивідом культури суспільства, перетворюючи її в культуру особистості. На ефективність цього процесу впливають ряд факторів.

Головним фактором виховання є цілеспрямований вплив на особистість людей, які зацікавлені в її вихованні (батьки, вчителі тощо). Виховання може складатися і з так званого випадкового впливу на людину, умов його життя, оточення.

Серед основних форм цілеспрямованого впливу на особистість треба відзначити освіту. Другою формою впливу на особистість ми можемо назвати

научіння яке забезпечує опанування учнями способів пізнавальної, інтелектуальної, художньої та інших видів діяльності. Освіта і научіння між собою пов'язані і репрезентують аспекти єдиного процесу. Третьою формою, ми зазначимо спілкування, але не практичне, а духовне. В сукупності, три основні форми впливу на особистість і забезпечують його соціокультурний розвиток.

Особливе місце в підготовці вчителя художньої культури займає художня культура. Художня культура є підсистемою культури. Виходячи з цього ми можемо говорити, що формування особистості буде неповноцінним без залучення її до художньої культури. Художня діяльність, як особлива форма впливу на особистість і забезпечує включення студентів в художню культуру. В художній діяльності відбувається формування художнього мислення. Художнє мислення – це особлива психічна структура, яка об'єднує в собі і художню творчість і художнє сприйняття, як види художньої діяльності.

Особливістю художньої діяльності є те, що вона не може розглядатися як процес навчання, виховання, научіння в вузькому розумінні цих понять. Тільки в сукупності основних аспектів формуючого впливу – художньої освіти, научіння та виховання – можливе заохочення до художньої діяльності, а вже потім до художньої культури суспільства. Таким чином, спеціальна підготовка вчителя художньої культури передбачає взаємообумовлену художню освіту, художнє научіння та художнє виховання майбутнього фахівця.

Під поняттям художнє виховання ми будемо розуміти – спосіб включення студентів в художню діяльність, через формування відносин до мистецтва, оволодіння певними знаннями про мистецтво, досвідом художньої діяльності, розвитком художнього потенціалу особистості в процесі залучення студентів до художньої культури.

Реалізація цих основних понять відбувається в процесі підготовки вчителів художньої культури на художньо-педагогічному факультеті Херсонського державного педагогічного університету. Формування відносин до мистецтва у студентів факультету здійснюється через наповнення навчального

плану такими дисциплінами, як основи режисури та акторської майстерності, культурологія та методика викладання художньої культури, народознавство та фольклор України, виробничі практики з менеджменту в галузі культури, музейної тощо. Студенти кожної спеціальності, а таких на факультеті чотири (образотворче мистецтво, хореографія, музика, психологія) мають спеціалізацію художня культура в рамках якої вивчають такі навчальні дисципліни, як історія української художньої культури, історія світової культури та театру, історія хореографії, історія образотворчого мистецтва, історія пластичних мистецтв, історія архітектури тощо. Ці навчальні дисципліни дають можливість студентам більш детально познайомитись з тим чи іншим видом мистецтва, особливостями його розвитку та становлення в історії суспільства. Оволодіння знаннями з мистецтва допомагає студентам і виконання курсових робіт, а таких вони виконують три на протязі навчання в університеті, де кожен студент має можливість дослідити окремі напрямки в мистецтві, розглянути особливості розвитку мистецтва Південного регіону.

Зрозуміло, що художнім вихованням займаються не тільки педагогічні навчальні заклади, а й заклади культури і мистецтва. На нашу думку педагогічні університети мають певні переваги, головним серед яких: підготовка викладачів художніх дисциплін (викладача – художника, викладача – хореографа тощо). По друге, разом з оволодінням системою спеціальних навичок, умінь та знань в процесі спеціальних практичних занять (грим, малюнок, сценічний рух, вокал, основний музичний інструмент тощо) студент отримуючи спеціалізацію з художньої культури, вивчає теорію та історію художньої культури, що є важливим компонентом його художньої освіти та виховання.

Певною особливістю підготовки вчителя художньої культури є те, що його професійний рівень визначається, перш за все, здібністю до рецептивної художньої діяльності. Художня діяльність по створенню творів розвиває цю здібність, насичує досвідом творчої діяльності. Тому викладання теорії та історії художньої культури для підготовки вчителів художньої культури, як

спеціального предмета, на художньо-педагогічному факультеті, повинно бути орієнтовано на рецептивну художню діяльність та засвоєння теоретико-методологічного змісту курсу. Художня діяльність може бути подана в різних її формах, але обов'язково повинна бути основним видом практичної діяльності в межах художньо-педагогічного процесу.

Зміст процесу спеціальної підготовки вчителя художньої культури включає в себе теоретико-методологічні, культурно-історичні та художньо-практичні аспекти засвоєння художньої культури.

Методика викладання художньої культури є також важливим педагогічним аспектом спеціальної професійної підготовки вчителя художньої культури.

Педагогічний аспект підготовки спеціаліста з художньої культури тісно пов'язаний з рівнем його спрямування на педагогічну діяльність. Тому методика викладання художньої культури повинна ввібрати в себе сучасний рівень розвитку педагогічної науки та практики.

Певна частина абітурієнтів, які вступають на художньо-педагогічний факультет має попередній досвід художньої діяльності (заняття в хореографічних студіях, театральних гуртках, художніх та музичних школах тощо) і на факультеті вони продовжують його набувати на навчальних заняттях та в творчих колективах. Та частина, що не мала попереднього досвіду, також активно залучається до нього (досвіду), але в першу чергу через навчальні заняття. Після певної адаптації, студенти вибирають творчий колектив, де продовжують набувати досвід художньої діяльності та реалізують на практиці теоретичні знання. Сьогодні на факультеті працюють такі колективи, як Народний театр "Студі-Арт" (керівник старший викладач кафедри теорії та історії української культури Л.Лимаренко), Народний ансамбль танцю "Чубарики" (художній керівник заслужений працівник культури України, професор В.Чуба), симфонічний оркестр під керівництвом заслуженого працівника культури України, професора С.Марцинковського тощо, де система художньої творчості – творення мистецтва – художнє засвоєння мистецтва. Ця

система передбачає не тільки саму діяльність, а об'єднує усі явища які утворюються зв'язками між її елементами, та забезпечують її функціонування.

Основою художньої культури та художнього життя є художня творчість та її результати. Такими результатами ми можемо вважати концертну діяльність, постановку вистави, концертного номеру, виставкову діяльність. Для студентів художньо-педагогічного факультету художня творчість є своєрідним показником їх художнього життя та результатом художнього навчання і як результат: участь у святкових концертах в місті Києві до десятиріччя Незалежності України, днів Слов'янської культури у місті Ніцца (Франція), обласних та міських святкових концертах, участь у Міжнародних та Всеукраїнських конкурсах та фестивалях.

Сьогодні, представники різних напрямків в педагогіці, пропонують безліч засобів в системі підготовки вчителя. Ми зупинимось на тих головних, що зріднюють їх. Перш за все вчителя треба готувати на основі принципів системної організації праці, визначаючи педагогічний процес як багаторівневу, розвиваючу педагогічну систему. При цьому, проблема підготовки вчителя розглядається в широкому культурному контексті, як багаторівневий розвиток особистості в умовах діяльності. Учбова діяльність повинна бути направлена на формування у майбутніх фахівців не особистої соціально-педагогічної позиції, а забезпечувати вільне володіння змістом “спеціальних” предметів та здібністю до прогнозування, проектування, організації власної педагогічної діяльності на основі концептуальної професійної поведінки.

Такий підхід може бути реалізований лише в тому випадку, коли підготовка вчителя художньої культури буде здійснюватись на основі цілісної діяльності, з високим рівнем теоретико-методологічної підготовки з одного боку, та з відповідними педагогічними технологіями – з другого. Технологічні програми підготовки треба обов'язково поєднувати з індивідуальним підходом, що дасть можливість забезпечити цілісну характеристику підготовки вчителя художньої культури.

Таким чином, готуючи вчителя художньої культури, ми повинні

врахувати його свідомість, його професійні якості детерміновані діяльністю, в якій вона (свідомість) формується та розглядати педагогічний процес як систему, що забезпечує концептуальний рівень педагогічної свідомості. Будувати підготовку вчителя на основі принципів системної організації, формуючи інтегровані базові уміння. При цьому педагогічний процес підготовки вчителя треба розглядати в широкому культурному контексті, як багаторівневий розвиток особистості в умовах діяльності, і направлений на формування у майбутніх фахівців особистої соціально-педагогічної позиції, яка дасть можливість розвивати художнє мислення, художню творчість, художнє сприйняття.

Література.

1. Архангельський С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М., 1980.
2. Введение в теорию художественной культуры / Под ред. Л.М.Мосоловой. – С.-Пб., 1993.
3. Петров В.М. Художественная культура как объект прогнозирования социального функционирования художественной культуры. – М., 1991.
4. Химик И.Я. Как преподавать мировую художественную культуру. – М., 1992.